

Toen
1895 he
teit opna
liescher
heeren
het cor
wel te v
Thans
derhande
met den
hangende
maakt,
doeld at
duverval
derhalve
Jaarveer
Het st

Hij wordt beschouwd als iemand, omtrent
wie men in het onzekere verkeert, en dien
men dus niet mag toelaten aan den Disch,
waar de Heere alleen zijn gelooven³ saam-
roep.

Aldus beveiligd de kerk het Verbond des
Heeren tegen onthelving, en poogt op den
gecensureerde zelve te werken, doordien
ze hem gevoelen doet, dat hij voor zijn
geloof niet langer op haar oordeel leunen
kan.

Uit dien hoofde laat ze den gecensureerde
dan ook niet aan zichzelf over, maar
werkt op hem, om te zien of hij niet tot
berouw en boete te brengen is. En komt
het hiertoe, dan heit ze God dankende,
de censuur weer op, en komt terug op haar
oorspronkelijk oordeel, dat men dezen broeder
wel waarlijk voor een »geloovige³ te houden
heeft.

Censuur is alzoo in het minst niet een
kleine bestraffing, die den geloovige wordt
toegediend, maar een werkelijk opschorten
van het oordeel der kerk, of deze persoon
wel waarlijk voor een geloovige te hou-
den zij.

Just deswege kan en mag de kerk dan
ook bij deze censuur niet blijven staan.

Hoe ruim men den tijd der afzondering
ook neme, ten leste komt er een oogenblik
waarin de kerk verklaren moet, dat het in-
gewachte berouw niet komt, dat het teeken
van het kindschap Gods, na zonde, niet ge-
zien wordt, dat alzo het opschortend oordeel
der kerk in een beslissend anders behoort
over te gaan, en dat de kerk alsdan verklar-
en moet in dezen zondaar geen kenteekenen
te vinden, die haar langer ontslaan kunnen
van de verplichting, om hem van den
kring der geloovigen uit te sluiten.

Zoo komt de kerk tot den Ban.
Een ban, die nog voltrekt niet zeggen
wil: Deze man of vrouw kan geen geloovige
zijn; maar wel: Wij, als kerk, hebben
niet langer het recht, om hem of haar voor
een »geloovige³ te houden.

Een verklaring, die dan tevens de pae-
dagogische werking kan hebben, om den
gebanneerde juist door zijn verlatenheid tot
inkeer en doorbreiding te brengen, zoodat
de kerk dan ook voortgaat voor hem te
bidden; maar naar de uitwendige verhou-
ding is de gebannene buiten het Verbond,
en dus buiten den kring der kerk.

Keert hij terug, dan blijkt van achteren
dat de kerk gehandeld heeft en handelen
moest naar onderstellingen, die feilen kunnen,
en staat hij dus niet gelijk met een nieuw
lid dat pas aankomt.

Maar tot op die ure toe, is hij van de
gemeente geschieden als een heiden en tol-
enaar.

Zoo beweegt dan heel de Tucht zich om
de éne vraag, of zulk een persoon al dan
niet voor een »geloovige³ zij te houden.

Oorspronkelijk oordeelde de kerk, afgaande
op zijn belijdenis en wandel, van ja. Later,
toen zijn zonde uitkwam, en geen berouw
volgde, schortte zij haar eerst uitgesproken
oordeel op, en ontzegde hem daarom tijdelijk
het recht van toegang tot het heilig Avond-
maal. Toen aldoor het berouw uitleefte, wij-
zigde zij haar oordeel en sprak nu positief
uit, dat de uitwendige kenteekenen van het
kindschap niet aan hem gezien werden, en
hande hem dus. En ten slotte, als hij
nochtans met berouw en boete wederkeert,
herooft zij haar laatste oordeel, en verklar-
t alnu de kenteekenen van een »geloovige³
in hem terug te hebben gevonden.

Geld hierbij nu enkel logische consequen-
tie, dan zou hieruit voor den kinderdoop
voortvloeden, dat het kind van zulk een man,
terwijl hij onder censuur stond, niet tot den
heiligen Doop werd toegelaten, maar dat
de Doop werd uitgesteld.

Immers het recht om een kind te doopen
ontleent de kerk aan het feit, dat dit kind
representeerd wordt als het kind van een,
die door de kerk onder de geloovigen
gerekend wordt.

Alleen waar die zekerheid aanwezig is, is
het recht aanwezig om te doopen.

Tijdens die zekerheid in twijfel overgaat,
zou dus ook bij den Doop het in *subito*
abstine, d. i. onthoud u in twijfelachtige
gevallen van alle handeling, in volle kracht
gevalen.

Zoodra de gecensureerde op de teekenen
van boete en berouw weer werd aange-
nomen, zou de Doop van het kind volgen
moeten.

Of ook, bleek zijn berouw niet, en werd
dientengevolge de ban over hem uitgesproken,
zoo zou de Doop moeten geweigerd worden.
Een eindelijk werd de gebannene weer op-
genomen, zoo zou daags daarna de heilige
Doop aan zijn kind kunnen bediend worden.

Bij het volgen van deze gedragslijn zou
er vastheid en consequentie in het stelsel
liggen, en zou ongetwijfeld veel onzalig
misbruik zijn afgemeden.

En als »geloovige³ erkende heeft tweeër-
lei recht in sake de heilige Sacramenten,
voor zichzelf recht op het Avondmaal, en
voor zijn kind recht op den Doop.

Vervalt nu het éne recht, dan vervalt
daardoor feitelijk ook het andere.

Wie zelf niet ten Avondmaal mag gaan,
heeft ook voor zijn kind geen recht op den
Doop.

Het éne recht staat of valt met het
andere.

onderscheidene provinciale Synoden zijn
waarschuwingen tegen zijn dwaalleer uitge-
gaan.

Zij men toch voorzichtig.
Omdat een boek met oude letter gedrukt
is in een parlementaire handje gebonden
en, daarom is het nog volstrekt niet ver-
trouwbare.

Onder de »oudeschrijvers³ waren evengewoed
dwaalgeesten als onder die van onzen tijd.

Tucht en Doop. 1)

IV.

De Tucht met vermaan, met aanklacht
bij de conscientie, met een poging om waker
te schudden beginnende, kan soms al
spoedig aan het stadium komen, dat een
kerkeraad aan iemand, die tot het heilig
Avondmaal was toegelaten, een tijdlang dien
toegang weer betwist.

Op wat grond geschiedt dit? Van welke
gedachte gaat de kerk hierbij uit?
Is het dat ze den aldus gecensureerde be-
schouwt, als een die op zulk een oog-
blik, de rust in de gemeederen te doen
werken, is het ontvangen van een proeve,
die de profijtelijkheid toont, en waarvan de
broederen de profijtelijkheid zelve kunnen
gevoelen.

Zulk een proeve nu is metterdaad in deze
oratie geboden, en de populaire vorm waaraan
ze is opgesteld, brengt ze onder vorm ieders
bereik.

Hiermee is intusschen allermint beweerd,
dat de beteekenis van deze redevoering
minder wetenschappelijk zou zijn.

Alleen haar vorm is minder wetenschap-
pelijk dan men in andere dergelijke oratie
gewoon is, en desnoos zou men kunnen
zeggen, dat ook het kader minder streng
is ingezet.

Maar dat de beteekenis hierom minder
wetenschappelijk zou zijn, kan alleen bij bewe-
ren, die geleerdheid met wetenschap verwart.
Want die »geleerdheid³ ja, heeft Prof.
Fabius ditmaal schier geheel naar de aan-
teekeningen verwezen, maar de wetenschap-
pelijke diepte, rijkheid en beslistheid spreekt
hier voor het oor van elk kenner.

Haast zou men kunnen zeggen, dat er
niet één principieele rechtsvraag is, die in
deze redevoering niet aan de orde kwam,
en die niet, deels zelfs antithetisch, uit Gods
Woord, in de Gereformeerde lijn, en onder
bestrijding van het averechtse gevoelens
is aangestipt.

Reeds de keuze van het onderwerp be-
loofde zulk een principieele en generale be-
spreking van heel de rechtsstudie.

Op welk terrein van het leven toch ge
de vraag stelt, welke verandering de
zonde op dit terrein teewegebracht, zijt ge
alzoos genoodzaakt, u af te vragen: ¹ hoe
deze materie in den staat van rechtheid,
d. i. krachten de ordinaantie der Schepping
lag; ² welke wijziging daarin door de
zonde werd aangebracht; en ³ en wat
het ideaal is waarop ge zoowel theoretisch
als practisch hebt aan te sturen.

Geldt dit nu reeds op elk ander terrein,
vooral op het terrein des Rechts is zulk
onderzoek van het uiterste gewicht en over-
rijk aan vrucht; wijl het u schier met alle
verhoudingen des levens in aanraking brengt,
en bij elk dier verhoudingen dwingt op den
wortel terug te gaan.

De keuze van het onderwerp waarborgde
ons uit dien hoofde, dat we een tusschen-
stuk uit de Encyclopedie van het recht
zouden ontvangen, en Prof. Fabius heeft die
verwachting niet beschaamd.

Hij was op de cardinale punten kort, mis-
schien te kort, in vergelijking met de breede
bladzijden aan de overige deelen der oratie
gewijd, maar, al deed dit bij het hooren
de beteekenis van veel voor menig oor niet
genoeg uitkomen, bij lezing en herlezing zal
men zien, dat die kortheid niet belet heeft,
de hoofdproblemen duidelijk te stellen, en
bij elk dier problemen die eenig goede op-
lossing te geven, die ons, Gereformeerden,
als de ware geldt, omdat ze rust op Gods
getuigenis in Woord en in Historie beide.

Dit resultaat nu is hierdoor verkregen,
dat Prof. Fabius getoond heeft, studie te
willen maken van de grondlijnen der waar-
heid, gelijk de Gereformeerde theologie
die uit Gods Woord voortvloeit heeft geleid,
en van deze premies uitgaande, met
scherpen blik op de rechtsvragen, die alnu
opprezen, de zich voordoende quaestien juist
in dat licht bezien heeft, dat er vanzelf
op valt, zoo ge u plaatst op den grondslag
der Gereformeerde beginselen.

Natuurlijk kan in een oratie heel dat stel
problemen niet volledig behandeld worden.
Enkele bleven nog onbesproken, en andere
eischen later breeder uiteenzetting en uitvoe-
riger bewijsvoering.

Een oratie is geen handboek.
Maar voorzover een oratie zulk een stuk
Encyclopedie geven kan, is het hier ge-
geven, en gegeven in een taal en vorm, die
tot lezen uitlokt en het onder het bereik
ook van den gewonen Calvinist brengt.

Hiermee nu heeft Prof. Fabius een goed
werk verricht, waartoe in de gegeven om-
standigheden zekere moed van overtuiging
behoorde.

Haar populair karakter, wat den vorm aan-
gaat, zien we niet voorbij, en dat enkele
Schriftcitate korter hadden kunnen genomen
worden, geven we toe, maar juist die
populaire vorm was op dit pas een aan-
beveling.

Met name over de profijtelijkheid der
Juridische faculteit was in breeden kring
bij de broederen zekere bezorgheid gerezen,
en twijfel ontstond, of we van deze faculteit
wel ooit de vruchten zouden plukken die
we er ons van beloofd hadden.

En waar nu in een breeden volkskring
zulk een bezorgdheid opkomt, haat geen
verzekering en helpt u geen betinging.

Wat in zulk een oogeblik alleen in staat
blijkt, de rust in de gemeederen te doen
werken, is het ontvangen van een proeve,
die de profijtelijkheid toont, en waarvan de
broederen de profijtelijkheid zelve kunnen
gevoelen.

Zulk een proeve nu is metterdaad in deze
oratie geboden, en de populaire vorm waaraan
ze is opgesteld, brengt ze onder vorm ieders
bereik.

Hiermee is intusschen allermint beweerd,
dat de beteekenis van deze redevoering
minder wetenschappelijk zou zijn.

Alleen haar vorm is minder wetenschap-
pelijk dan men in andere dergelijke oratie
gewoon is, en desnoos zou men kunnen
zeggen, dat ook het kader minder streng
is ingezet.

Maar dat de beteekenis hierom minder
wetenschappelijk zou zijn, kan alleen bij bewe-
ren, die geleerdheid met wetenschap verwart.
Want die »geleerdheid³ ja, heeft Prof.
Fabius ditmaal schier geheel naar de aan-
teekeningen verwezen, maar de wetenschap-
pelijke diepte, rijkheid en beslistheid spreekt
hier voor het oor van elk kenner.

Haast zou men kunnen zeggen, dat er
niet één principieele rechtsvraag is, die in
deze redevoering niet aan de orde kwam,
en die niet, deels zelfs antithetisch, uit Gods
Woord, in de Gereformeerde lijn, en onder
bestrijding van het averechtse gevoelens
is aangestipt.

Reeds de keuze van het onderwerp be-
loofde zulk een principieele en generale be-
spreking van heel de rechtsstudie.

Op welk terrein van het leven toch ge
de vraag stelt, welke verandering de
zonde op dit terrein teewegebracht, zijt ge
alzoos genoodzaakt, u af te vragen: ¹ hoe
deze materie in den staat van rechtheid,
d. i. krachten de ordinaantie der Schepping
lag; ² welke wijziging daarin door de
zonde werd aangebracht; en ³ en wat
het ideaal is waarop ge zoowel theoretisch
als practisch hebt aan te sturen.

Geldt dit nu reeds op elk ander terrein,
vooral op het terrein des Rechts is zulk
onderzoek van het uiterste gewicht en over-
rijk aan vrucht; wijl het u schier met alle
verhoudingen des levens in aanraking brengt,
en bij elk dier verhoudingen dwingt op den
wortel terug te gaan.

De keuze van het onderwerp waarborgde
ons uit dien hoofde, dat we een tusschen-
stuk uit de Encyclopedie van het recht
zouden ontvangen, en Prof. Fabius heeft die
verwachting niet beschaamd.

Hij was op de cardinale punten kort, mis-
schien te kort, in vergelijking met de breede
bladzijden aan de overige deelen der oratie
gewijd, maar, al deed dit bij het hooren
de beteekenis van veel voor menig oor niet
genoeg uitkomen, bij lezing en herlezing zal
men zien, dat die kortheid niet belet heeft,
de hoofdproblemen duidelijk te stellen, en
bij elk dier problemen die eenig goede op-
lossing te geven, die ons, Gereformeerden,
als de ware geldt, omdat ze rust op Gods
getuigenis in Woord en in Historie beide.

Dit resultaat nu is hierdoor verkregen,
dat Prof. Fabius getoond heeft, studie te
willen maken van de grondlijnen der waar-
heid, gelijk de Gereformeerde theologie
die uit Gods Woord voortvloeit heeft geleid,
en van deze premies uitgaande, met
scherpen blik op de rechtsvragen, die alnu
opprezen, de zich voordoende quaestien juist
in dat licht bezien heeft, dat er vanzelf
op valt, zoo ge u plaatst op den grondslag
der Gereformeerde beginselen.

Natuurlijk kan in een oratie heel dat stel
problemen niet volledig behandeld worden.
Enkele bleven nog onbesproken, en andere
eischen later breeder uiteenzetting en uitvoe-
riger bewijsvoering.

Een oratie is geen handboek.
Maar voorzover een oratie zulk een stuk
Encyclopedie geven kan, is het hier ge-
geven, en gegeven in een taal en vorm, die
tot lezen uitlokt en het onder het bereik
ook van den gewonen Calvinist brengt.

Hiermee nu heeft Prof. Fabius een goed
werk verricht, waartoe in de gegeven om-
standigheden zekere moed van overtuiging
behoorde.

opkwam, ge moet op die kracht, op dat talent
zinnig zijn.

Er mag niet met gespeid, en het mag niet
verspid. Zelfbeheersching moet al uw doen be-
stieren.

Er is een verdeling van den tijd. Er is een ver-
deling van de daglank. Er is een verdeling van
wat ge anderen opdraagt. En niet de vrouw, die
al den dag medraaft en zich afslooft, maar juist
omgekeerd de vrouw, die rustig in haar leun-
stoel gezeten haar huishouding indent en met
beleid doet loopen, dient haar God in voor-
zichtigheid en straalt zogen in heel haar omge-
ving uit.

Tot zels de slaap, die de kracht vermeerdert,
en de gerigzide voeding, die het lichaam sterk
zijn voor de geloovige vrouw stukken van ernst
en van geregelde plichtsbetrachting. Ze weet het
dat de lampe uitgaat, die geen olie ontvangt
en de haard waarop niet telkens brandstof wordt
geworpen. En daarom is ook die slaap en die
voeding haar geen spel, maar een stuk van
plichtsbetrachting en van gehoorzaamheid aan
haar God.

Ook een deel van haar huishouding over te
geven, opdat het geheel niet aan haar hand
ontgippe, kan eisch des geloofs zijn.

Zoo is niets in het natuurlijke te versmaden,
mits het haar diene, en ze er niet op leunen ga.
Leunen mag ze alleen op haar God, en op
wat haar God haar aan geestelijke kracht in de
ziel heeft geschonken.

Alleen wel geloof, niet sentimental, maar
practicaal, zal ook hier meer dan overwinna-
resse zijn.

Zij slechts de gordel des geloofs in dien
strijd het mysterie uwer kracht.

Amsterdam, 1 Nov. 1895.
E Voto.

Nu het vierde Deel van *E Voto* verzonden
werd, is hiermede dit uitvoerige werk over
den *Heidelbergischen Catechismus* compleet.

Eerst van nu af aan komt dit werk ook
in den handel, maar nu tegen den dubbelen
prijs, namelijk van f 24.

Het was ons een voorrecht, dat we dit
werk aan onze abonneenten tegen de helft
van dien prijs konden doen toekomen, en
we danken hen, dat ze in zoo grooten ge-
telle van deze onze aanbieding gebruik
maakten.

Niet minder dan ruim *dertienhonderd*
schreven er op in, niettegenstaande het ook
tot dien halven prijs, nog altoos voor velen
een *kostbaar* werk bleef.

Voor een tiental jaren zou zulk een
sterke verspreiding van zulk een boek een-
voudig onmogelijk zijn geweest.

Van gewone omvangrijke werken van
dien aard werden in ons kleine land ge-
meenlijk niet meer dan 600 exemplaren
opgelegd, zelden meer dan 400 à 500
verkocht.

Een debiet van *dertienhonderd* exem-
plaren, nog eer het werk in den handel
kwam, overtreft uit dien hoofde voor zulk
een uitgebreid werk van over de 2400 blad-
zijden, de hoogst gespannen verwachting.

Dit nu is een levensteeken.

Er blijkt uit, dat de lust in Gereformeerde
lectuur hand over hand toenam; dat het
Calvinisme krachtig in ons midden opleeft;
en dat ook ons blad, dat zich de weerop-
leving der Gereformeerde beginselen ten doel
koos, dat doel niet geheel gemist heeft.

We hebben hieraan nog iets toe te
voegen:

Van onderscheidene zijden is ons gevraagd,
of het niet mogelijk ware, om aan de vier deelen
van *E Voto* een alle deelen omvatting
register toe te voegen.

Ook een register van besproken Bijbel-
plaatsen.

Dit lag oorspronkelijk niet in het plan,
overmits het scheen, dat de volgorde van
den *Catechismus* den kenner van den *Catechismus*
gemeenzaam in staat stelde, ook
zonder register, te weten, waar hij zoeken
moest wat hij zocht.

Indien echter de aanvraag om zulk een
register te bezitten aanhoudt, willen we be-
proeven iemand te vinden, die dit onvang-
rijke werk op zich neemt.

We zullen dan later bekend maken, op
welke voorwaarde dit verkrijgbaar is, en
evenals bij de uitgave zelve voor onze
abonneenten, die op *E Voto* in teekenden, de
gelegenheid openstellen, om het voor lage-
ren prijs zich aan te schaffen.

Rectoralis oratie.

We beloofden terug te komen op de
rectorale oratie van Prof. Fabius.

Want wel heeft men ons gewaarschuwd,
om voortaan niet ons gunstig oordeel
over anderen wat voorzichtiger te zijn, nu
blijkt, hoe men zich niet omdert, om uit
een vriendelijk woord dat ge schrijft, later
een stok te maken waarmee men u slaat;
maar we weigeren deswege aan de symphy-
tie van ons hart het zwijgen op te leggen.

Ons hart zou bevriezen, als we bij elk
woord dat we schreven, ons moesten afvragen,
of wie ons nu een vriend en broeder is, zich
inter ook tegen ons kon keeren.

Een vriend anders dan door den dood
te verlicken behoort tot het droefste wat u
overkomen kan.

Ook de Spreukendichter had voor het gevaar
dat van dien kant de moeder des huizes be-
dreigt, een open oec, en daarom staat het van
de deugdame huisvrouw³ opgetekend: »Zij
gordt haar leden met kracht, en zij versterkt
haar armen³»

Just dus hetzelfde wat de Psalmist van Jehova
zong: zong van den Heere der heirscharen, toen
hij jubelde, dat onze God zich bekleedt met
hoogheid en sterkte, en dit straks samvatte in
dien énen juichtoon: *Hij heeft zich omgord³,*
daarom is de Heere zich »de leden gordt³,
daarom is Salomo, in Ps. 89, aan David
wordt toegezegd: »Met welke mijn hand vast
blijven zal; ook zal hem mijn arm versterken³».

De leden gordt, dat is het besef, het
gevoel, de gewaarwording van kracht verhoogen,
tot ge ontwaart: *nu kan ik weer.* En de armen
sterken is die herwinning kracht in de armen
overleiden, om nu dan ook niet stil te zitten,
maar die herwonnen kracht naar 's Heeren or-
dinantie aan te wenden.

Deze deugdame huisvrouw nu gordt zichzelf
de leden, dat wil zeggen, ze zet zich op den
ouden dag de kracht ontzinken voel, maar onderwijl ze
nog als toonbeeld van kracht heel haar huis regeert.

Nu is dit natuurlijk beelddraak, en met het
aanrijgen van een keurslijf om een vaster gevoel
te hebben, heeft dit gordt van de leden
niets te maken.

Dat gordt heet niet plaats met een gordel
die uitwendig om het lijf wordt gegerpt, maar
met een gordel van *willkracht* en *zelfbeheer-
sching* en *wijze inspanning*, die in de binnen-
kameren van het hart en op de knieën voor God
in het gebed wordt gegeven.

Een beelddraak, die u zegt, dat deze vrouw
zich niet willoos drijven liet op den stroom,
zich niet gaan liet en niet onder haar taak kwam,
maar met bewustheid die taak beheerschte, zich
aangreep, zich inspaande, en het verbruik van haar
kracht regelde. Ook dat ze tijdig zorgde, dat als
de lamp lange uren gebrand had, versche olie
de vlam brandende hield, eer ze zou gaan
zieltogen.

Niet *hagen* en *zuchten*, maar *bidden* en *danken*,
en met *moed* in het oog het leven van
elken nieuwen dag tegenaan, is de kostelijke
uitering van het *stijl geloof* op de bezige
huismoeder.

Want *geloof* is, leven niet uit wat vooroogen
is, maar uit hetgeen ge niet ziet. Naar den regel
alzo, dat niet het *lichaam* de ziel, maar de *ziel*
het *lichaam* moet beheerschen, en dat in de
voorzichtige wijsheid *des verstands* en in de
stalen kracht van *den wil* door God ook aan de
zwakke vrouw twee machtige wapenen in de
hand zijn gegeven, om tegen haar zwakte te
strijden.

Van gezinnen door gebed, gaat ook nu
weer, vooral in Amerika, de sprake, en het feit
valt niet te loochenen, dat er door geestelijke
geloofswerkingen niettemin, al zoowel onder
Protestanten als Roomschen, denk slechts aan Louis-
des, gezinnen plaats grepen, die u aan won-
deren doen denken.

En toch zijn deze gezinnen niet dan de
vrucht van de op één punt saamgetrokkenen,
door geloof bezielden *willkracht*, die tegen den
schijn, alsof de ziel tegenover het lichaam mach-
telooz stond, in hooger kracht reageert.

Bij zwakte onthield men gemeenlijk den arts,
en wie zou den zegen van het medicijn willen
verachten, maar toch is het een omkeering van
de door God gestelde orde, als de ziel in u
zich inbeleid machteloos tegenover het lichaam
te staan.

Ge kunt door allerlei zonde, ook door ongehoof,
uw lichaam en vooral uw zenuwen zoo ontzet-
ten verzwakken; maar ook kunt ge door geloof
en heiliger zin daterfde lichaam en dierfde
zenuwen zoo ongemeen versterken.

Dit nu is het *gordt van uw leden met
kracht*.

En de jongehuwde vrouw, die dit vroeg be-
gint, die, met heft waanen van haar geaite, luttel
overpoed voortgaat, en moeit een oogenblik
haar gezin met zich laat wegloupen, maar kalin
en »sterk in het gebed³ zich op haar taak voor-
bereidt, zal de heerlijke ervaring opdoen, dat de
godzaligheid een vrucht heeft ook voor haar
lichaamskracht te midden van de drukte des
huislijken levens.

Wie dit nu verzameld heeft, en jarenlang haar
wil onder haar zenuwen bracht, en dus op ouder
dag hiervan de wrange vruchten plukt, kan
natuurlijk niet met één ruk in haar wil die
verspilte kracht terug tooveren.

Maar toch, ook dan nog blijft het waar, dat
het zich gordt van de leden met kracht,
door ernstige, biddende geloofsinspanning, het
eenig middel blijft, om er weer onderuit en
er weer bovenop te komen, en, zelfs in zoo
schier hopenloze toestanden, weigert het geloof
zijn zegende werking wolt.

Wil dat nu zeggen, dat daarom de zwakke
huismoeder zich in het mysterie moet terug-
trekken, om wat *uitwendig* haar zenuwen kon, te
verwaarlozen?

Natuurlijk niet, want dan ware het louter
geestelike werking en geen *krachtig werkend geloof*.
Integendeel, juist het *geloof* weet hoe de mid-
delen zijn aan te wenden.

Het weet dat God zelf niet enkel de zaligheid
voor zijn uitverkorenen verordende, maar tegelijk
en in eenzelfde besluit ook de *midelen der genade*
verordend heeft, om die zaligheid teeweeg te
brengen.

Van het mysterie moet het uitgaan, maar het
moet niet in het mysterie besluten blijven.

Het *geloof* kweekt *wijsheid*, wat nog heel iets
anders dan in een boek gevonden schoolge-
leerdheid is.

Ge kunt uw huishouden zoo aanleggen en zoo
besturen, dat er de wijsheid *satbrekt*, maar
ook, heel anders, om zulk een wijze, dat er de
wijsheid in *utbraalt*.

Er kan afmatende doornenwoning en ver-
warring en wanorde zijn, maar ook goede regel,
vaste gang, gestadige stuur en daardoor heil-
zame orde.

En al naardit dit in uw huishouding is, zal
het verbruik van uw kracht of krachtverspilling,
of spanning van kracht en doeltreffende aan-
wending ervan zijn.

Ook uw *kracht* is een gave van uw God, een
u toevertrouwd talent.

Die kracht, dat talent, moet niet blijven wat
het is, het moet op woeker gezen. Er moet winste
mede gaan. Het moet toenemen. En voor uw
God moet ook zij beting kunnen: »Drie talenten
hebt Gij mij gegeven, zie Heere, drie andere
talenten heb ik er mede gewonnen³. En ook al
ontvingt ge maar één talent aan kracht, toch
mag ook dat éne talent niet begraven wor-
den, maar moet het *verduidelijk*.

Maar hetzel ge het pas ontvingt, of dat het
reeds *verduidelijk* werd door een stille plicht-
betrachting, die uit den wortel des geloofs in u

De ont-
dering van
op gerefo
acer naar
ring geen
gerezen ve
onzer Stab

Het bes-
in de Pa
minder ve
(de) Versl
de woerd
kring van
onzekerhei
hare schoo
tuten³ en
in hun v
XXII).

Nu zulk
wel allerm
directeure
met onder
school op
Statuten, l
gereform
kunnen we
in den eig
der heilid
wier beeft
en die dan
hart geven
van de m
beiden, en
derwijs aan
meerde vo
Maar het
Hem, die
de opening
en wiens i
in het or
moet word

De gere
het oordeel
waarop zij
nomen, dan
wijs twijfel
verdenking
enig kwa
van Art. 2
Wanneer
vergadering
der consie
ruidstid u
onderwijs